

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของ เรื่องที่ศึกษา

สัตว์น้ำนับ เป็นแหล่งโปรตีนที่สำคัญและมีราคาถูก เมื่อเทียบกับอาหารโปรตีนจากเนื้อสัตว์อื่น ๆ เช่น หมู เนื้อ และ ไก่ เป็นต้น อัตราการเพิ่มอันรวดเร็วของประชากรในรอบหลายทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้ปริมาณความต้องการอาหารเพิ่มสูงขึ้น อัตราการเก็บเกี่ยวทรัพยากรสัตว์น้ำก็สูงขึ้นตามปริมาณความต้องการ จนทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรเสื่อมลง การเสื่อมโทรมของทรัพยากรสัตว์น้ำนอกจากจะเกิดจากการจับเกินขนาดกำลังการผลิตของธรรมชาติแล้ว ยังมีสาเหตุที่สำคัญ ๆ อีกหลายประการ เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่เน้นหนักในภาคอุตสาหกรรมได้ก่อให้เกิดมลภาวะ เป็นพิษ ซึ่งเป็นการทำลายสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่เป็นที่อยู่อาศัย เป็นแหล่งขยายพันธุ์และแหล่งเจริญเติบโตของสัตว์น้ำ การประกาศขยายเขตเศรษฐกิจจำเพาะของรัฐชายฝั่งจากเดิม 12 ไมล์ทะเล เป็น 200 ไมล์ทะเล มีผลทำให้แหล่งการประมงของประเทศไทยลดลงเป็นจำนวนมาก ปริมาณสัตว์น้ำที่เคยจับได้จากแหล่งการประมงเหล่านั้น คาดว่าจะลดลงในอัตราประมาณ 400,000 - 600,000 เมตริกตันต่อปี ดังนั้นการขาดแคลนปริมาณสัตว์น้ำที่ลดลงนี้ จึง เป็นสิ่งที่จำเป็นและรีบด่วน เมื่อพิจารณาถึงสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตศูนย์สูตร มีชายฝั่งทะเลยาว 2,614.40 กิโลเมตร ตามชายฝั่งทะเลมีป่าไม้ชายเลนมีแม่น้ำลำคลองไหลลงสู่ทะเล ล้วนแต่เป็นบริเวณที่มีอาหารและแร่ธาตุอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างยิ่ง และจากข้อมูลของกรมประมง ปรากฏว่าที่ดินตามชายฝั่งทะเลดังกล่าวนี้มีปริมาณถึง 10.5 ล้านไร่ที่สามารถจะตัดแปลงมาทำการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้ แต่เท่าที่ได้ใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน มีเพียงประมาณร้อยละ 10 ของที่ดินชายฝั่งทั้งหมด การส่งเสริมและพัฒนาการเพาะเลี้ยงชายฝั่งเพื่อเป็นแหล่งรายได้ อาชีพ และอาหารของประชาชน จึงน่าจะเป็นสิ่งที่เป็นไปได้

ปลากระพงขาวเป็นสัตว์น้ำที่สำคัญยิ่งชนิดหนึ่งที่รู้จักกันดี และนิยมบริโภคทั่วไป ความต้องการของตลาดสูงมาก ผลผลิตจากธรรมชาติมีน้อย ไม่แน่นอน และมีแนวโน้มที่จะลดลงเรื่อย ๆ ราคาต่อกิโลกรัมจึงสูงมาก และเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนหันมาสนใจในการเพาะ

เลี้ยงสัตว์น้ำประเภทนี้ ซึ่งโดยธรรมชาติปลากะพงขาวสามารถอยู่ได้และเจริญเติบโตทั้งในน้ำเค็ม น้ำกร่อย และน้ำจืด การเพาะเลี้ยงในระยะแรกเริ่มนั้น ชาวประมงจะรวบรวมลูกปลาจากแหล่งน้ำธรรมชาติ แล้วนำมาเลี้ยงในนาุ้ง และ/หรือในบ่อปลา การรวบรวมลูกปลาจากแหล่งธรรมชาตินั้น มีปัญหาและอุปสรรคมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งปริมาณที่รวบรวมได้ไม่แน่นอน ทำให้การลงทุนสร้างฟาร์มเลี้ยงปลาในเชิงธุรกิจมีอัตราเสี่ยงสูง ต่อมาสถานีประมงจังหวัดสงขลาของกรมประมง สามารถทำการขยายพันธุ์ปลากะพงขาวโดยวิธีผสมเทียมในโรงเพาะฟักได้เมื่อปี 2514 และได้พัฒนาเรื่อยมาจนกระทั่งปี 2518 ซึ่งสามารถผลิตลูกปลาเป็นจำนวนมาก ๆ (Mass Production) และสามารถควบคุมได้ รัฐบาลจึงได้ดำเนินการส่งเสริมอาชีพให้ชาวประมงหันมาทำการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวทั้งในบ่อและในกระชังโดยกรมประมงจะรับผิดชอบในการผลิตพันธุ์ปลาเพื่อแจกจ่าย และจำหน่ายให้แก่เกษตรกรที่สนใจจะทำการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่อไป

ในการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงปลากะพงขาวของกรมประมงนี้ ปรากฏว่า เกษตรกรให้ความสนใจและหันมาทำอาชีพนี้เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ ทางราชการได้ขยายขอบเขตการผลิตพันธุ์ปลาจากสถานีประมงจังหวัดสงขลา ไปยังสถานีประมงจังหวัดอื่น ๆ เช่นจังหวัดสตูล ภูเก็ต ระยอง และประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น แต่ปริมาณความต้องการของลูกปลามีปริมาณสูงขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้สถานีประมงเหล่านี้ผลิตลูกปลาไม่ทันกับความต้องการ เนื่องจากสถานที่ อุปกรณ์บ่อเพาะฟัก และบ่ออนุบาลลูกปลามีจำนวนจำกัด จึงจำเป็นต้องอาศัยเอกชนที่มีความรู้และประสบการณ์ช่วยเหลืออนุบาลลูกปลาขนาดเล็กที่ฟักออกจากไข่ประมาณ 3 - 7 วัน ดำเนินการอนุบาลจนมีขนาด 2 - 3 ซม. ซึ่งเป็นขนาดที่จะนำไปปล่อยเลี้ยงในกระชังได้

นโยบายการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวของรัฐบาลจะประสบความสำเร็จเพียงใด จึงขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ รัฐบาลจะจัดสรรหรือผลิตลูกปลาขนาดที่เกษตรกรสามารถนำไปเลี้ยงได้เพียงพอกับความต้องการหรือไม่ แต่จากข้อเท็จจริงปรากฏว่ารัฐบาลไม่อาจจะผลิตลูกปลาในขนาดที่เกษตรกรต้องการได้เพียงพอ เว้นจะต้องเพิ่มงบประมาณ และอัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก จึงจำเป็นต้องให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการนี้ด้วย ดังนั้นต้นทุนการผลิตในการอนุบาลลูกปลาของภาคเอกชน จึงเป็นข้อมูลที่สำคัญอย่างยิ่ง ที่รัฐบาลจะนำไปใช้ใน

การวางแผนนโยบายการผลิต การจำหน่ายพันธุ์ปลาให้เหมาะสม เพื่อเป็นการประสานผลประโยชน์
ของประชาชนที่เกี่ยวข้อง และเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมมากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑.๕๕๕

(๑) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับต้นทุน การอนุบาลลูกปลากะพงขาวในบ่อซีเมนต์

๒. เพื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการอนุบาลลูกปลากะพงขาวในบ่อซีเมนต์ เพื่อ
เป็นแนวทางแก่รัฐบาลในการส่งเสริมการอนุบาลลูกปลากะพงขาว และแก่เอกชนผู้สนใจลงทุน
ในกิจการประมงนี้

๓. เพื่อเสนอแนะแก่รัฐบาลในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการส่งเสริม
พัฒนาการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวในประเทศไทย

ขอบเขตของการศึกษา

การอนุบาลลูกปลากะพงขาวในบ่อซีเมนต์ได้มีการดำเนินการอย่างแพร่หลาย จากการ
สำรวจและศึกษาพบว่าการอนุบาลปลากะพงขาวในบ่อซีเมนต์อยู่ตามจังหวัดชายฝั่งทะเล เช่น
จังหวัดสมุทรปราการ ชลบุรี ภูเก็ต สงขลา ระยอง ฉะเชิงเทรา สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร
เป็นต้น ฟาร์มเหล่านี้ประกอบด้วยฟาร์มขนาดใหญ่ ๒ ฟาร์ม ขนาดกลาง ๗ ฟาร์ม และฟาร์ม
ขนาดเล็กระดับชาวบ้านอีกจำนวนมากและมีกระจายอยู่ทั่วไป แต่ข้อมูลทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับ
การอนุบาลลูกปลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบ่อซีเมนต์มีอยู่น้อยมาก และกระจัดกระจาย ดังนั้น
การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงได้เน้นหนักด้านวิธีการ ขั้นตอน ต้นทุนและผลตอบแทนของการอนุบาลลูกปลา
กะพงขาว แต่ละขนาดในบ่อซีเมนต์โดยได้พิจารณาคัดเลือกฟาร์มขนาดกลาง ๑ ฟาร์ม เป็น
ตัวแทนในการศึกษาและวิจัย ฟาร์มนี้ตั้งอยู่ที่อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ข้อมูลที่ใช้ในการ
วิเคราะห์เป็นข้อมูลการผลิตในปี ๒๕๒๕

วิธีการดำเนินการศึกษาและค้นคว้า

๑. รวบรวมข้อมูลการอนุบาลลูกปลากะพงขาวในบ่อซีเมนต์

๑.๑ ข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการสอบถามและทำการ
สำรวจฟาร์มอนุบาลลูกปลากะพงขาวในบ่อซีเมนต์ ณ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

1.2 ข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากเอกสารและรายงานทางวิชาการที่เผยแพร่โดยหน่วยงานราชการและสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. วิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนที่ได้รับจากการอนุบาลลูกปลากะพงขาวในบ่อซีเมนต์

3. วิเคราะห์ปัญหาและ เสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงวิธีการดำเนินงาน ต้นทุน และผลตอบแทนจากการอนุบาลลูกปลากะพงขาวในบ่อซีเมนต์ พร้อมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินงาน

2. ข้อมูลที่ศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจและนักลงทุนในการตัดสินใจลงทุนในธุรกิจประเภทนี้

3. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเพื่อลงทุนในกิจการอนุบาลสัตว์น้ำอื่น ๆ ต่อไป

และ

4. สรุปข้อ เสนอแนะแก่รัฐบาลในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการส่งเสริมพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทนี้

3. เพื่อเพิ่มผลผลิตในบ่อซีเมนต์
4. เพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงปลากะพงขาว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย